

Дудченко В. В.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри загальнотеоретичної юриспруденції
Національного університету «Одеська юридична академія»

МІЖОСОБИСТІСНА ЦІННІСТЬ ПРАВА (ЗА ВЧЕННЯМ КАРЛОСА КОССІО)

INTERPERSONAL VALUE OF LAW (ACCORDING TO THE TEACHINGS OF CARLOS COSSIO)

Проаналізовано витоки, сутність, своєрідність, тенденції права як егологічного об'єкта культури і зв'язок із суспільними цінностями. З'ясовано, що егологічні об'єкти (від *ego* – я) – це ті, цінність яких випливає із самої людини.

Субстратом цінності є особистість в усій повноті її свободи, це та істота, якою є ми. Обґрунтовано, що в цінності укорінений стрижень права і виявлено роль емотивної психології в розкритті природи права.

Доведено, що «живе» інтуїтивне право є квінтесценцією егологічної правової теорії і що переживання цінностей є духовним сенсом права. Розкрито зв'язок інтуїтивного права з феноменологічним «Я», з'ясовано, що егологічна теорія права є однією із шкіл інтегративної юриспруденції.

Ключові слова: право як егологічний об'єкт культури, духовний сенс, цінність, емотивна психологія, «живе» інтуїтивне право, феноменологічне «Я», інтегративна юриспруденція.

Проанализированы истоки, сущность, своеобразие, тенденции права как эгологического объекта культуры и связь с общественными ценностями. Выяснено, что эгологические объекты (от *ego* – я) – это те, ценность которых вытекает из самого человека.

Субстратом ценности является личность во всей полноте ее свободы, это существо, каковым мы являемся. Обосновано, что в ценности укоренен стержень права и выявлена роль эмотивной психологии в раскрытии природы права.

Доказано, что «живое» интуитивное право является квинтэссенцией эгологической правовой теории, а переживание ценностей является духовным смыслом права. Раскрыта связь интуитивного права с феноменологическим «Я», выяснено, что эгологическая теория права является одной из школ интегративной юриспруденции.

Ключевые слова: право как эгологический объект культуры, духовный смысл, ценность, эмотивная психология, «живое» интуитивное право, феноменологическое «Я», интегративная юриспруденция.

The sources, essence, peculiarity, tendencies of law as an egological object of culture and connection with social values are analyzed. It is stated that the objects of the egological, from ego: I, – are those whose values derives from the person himself.

The substrate of value is the personality in the fullness of her freedom, that is the being that we are. It is substantiated that the root of the right is rooted in value and the role of emotional psychology in revealing the nature of law is revealed.

It is proved that «live» intuitive law is the quintessence of the egological legal theory, and that the experience of values is the «spiritual» sense of law. Define connection of intuitive law with the phenomenological «I», and revealed that the egological theory of law is one of the schools of integrative jurisprudence.

Key words: law as an egological object of culture, spiritual sense, value, emotional psychology, «live» intuitive law, phenomenological «I», integrative jurisprudence.

Порівняльне право сьогодні доляє національні межі і стверджує універсальність права і юридичної науки. Став можливим, окрім партікуляризму і розмаїття правових систем, побачити і їх спільне підґрунтя та яким чином формується спільна правова мова людства.

З огляду на сказане завдання цієї статті полягає в тому, щоб проаналізувати егологічну теорію права аргентинського юриста, одного з найбільш відомих латиноамериканських філософів права ХХ століття, професора університетів Ла-Плати і Буенос-Айреса Карлоса Коссіо. Важливо розкрити витоки, сутність, своєрідність, сенс, тенденції права як егологічного об'єкта і його зв'язок із суспільними цінностями. Чи обстоював Коссіо незавершеність «поняттєвої» юриспруденції і чи визнавав необхідність сенсивих орієнтирів поведінки? Чи пов'язана егологічна теорія із західними уявленнями про природу права і його призначення в суспільстві, і якщо так, то в чому цей зв'язок полягає? Які положення цієї теорії права є універсальними, а, відтак, застосовними і для тепе-

рішнього українського правознавства? Які перспективи відкриваються перед теорією, якщо розглядати право як егологічний об'єкт культури і чи зумовлює егологічне вчення про право інший предмет сучасного українського правознавства й інші його цілі?

Концепція Коссіо формувалась в умовах загального для Латинської Америки захоплення «чистою теорією права» Кельзена. У гострій суперечності з кельзіанством Коссіо висунув програму подолання теоретичної обмеженості «чистої теорії права» через інтеграцію її в більш загальну філософсько-правову систему. Як філософське підґрунтя своєї концепції права він використовує класичну філософію Канта, феноменологію Гуссерля, екзистенційну феноменологію Хайдегера і Сартра. Названі мислителі були одностайні у фундаментальному поділі європейських наук на «науки про природу» і «науки про дух». У межах цього поділу правознавство є «наукою про дух».

Обґрунтуванням зазначеного поділу було вчення Канта про емпіричний та інтелігібельний харак-

тер людини, «теоретичний» і «практичний» розум, аналітичні і синтетичні судження, факти і цінності. Коссіо поділяє аргументацію Канта і систематично посилається на неї в опрацюванні своєї егологічної теорії права.

Яка ця аргументація? Кант уважав, що людина, як емпіричний характер, перебуває в залежності не тільки від певних причин, тож емпіричний характер людини таким же чином зумовлений загальними зв'язками світу явищ, як і будь-який предмет нашого емпіричного знання. Людина, як інтелігібельний характер, вільна від умов часу і простору та причинних залежностей. Також незалежність від природного закону причинності і зумовленість до дії супо себе, зі свого розуму і волі, називається інтелігібельною свободою. Тож людина є винятком з основного природного закону, згідно з яким будь-яке реальне явище зумовлюється певною причиною. Вона здатна розпочати новий ланцюг явищ, найглибшим джерелом яких є розумно-вольова субстанція людини, її дух, ідеї [1, с. 55–119].

Основоположним принципом «наук про природу» є каузальність, тоді як основоположним принципом «наук про дух» є цілепокладання. Каузальність є підставою для опису і пояснення, а цілепокладання – для осмислення і оцінки. Йдеться про природознавство і телеологічну науку про людину.

Людина є складною (тілесно-душевно-духовною) амбівалентною істотою, і її поведінка зумовлена каузальною детермінацією. На життєдіяльність людини впливає і її духовна свідомість із властивими духу власними закономірностями виникнення, розвитку і функціонування [2, с. 26–75].

Саме цього духовного складника природи людини і не враховує емпірична, або позитивна, каузальна наука. «Наука про дух» ґрунтуються на оціночних судженнях, або судженнях про належне, оцінках (синтетичні судження a priori), тоді як «наука про природу» ґрунтуються на судженнях про суще (аналітичні і синтетичні судження a posteriori). Нормативний елемент у судженнях першої групи, який водночас є постулативними, – це мисливська кінцева межа речі. Кінцева мета надає цим судженням завершеності, робить їх синтетичними. Нормативні судження (оцінки) мають постулативний елемент справедливості, який у судженнях супо дескриптивних відсутній.

Приведена аргументація утворює підґрунтя для класичного вчення про «теоретичну» і практичну філософію, або, за Кантом, для вчення про «теоретичний» і «практичний» розум. Із часу Арістотеля «практична філософія» традиційно називається етикою. Якщо в «теоретичній філософії» ми з'ясовуємо, що має місце, то в «практичній філософії» – що має бути. Головне питання етики: що ми маємо робити? Етика вчить надбудовувати до фактично існуючого те, що мусить бути. Вчити оцінювати будь-яку ситуацію під кутом зору того, що має бути. Від здатності пізнавати «те-до-чого-належить-прагнути» людина стає спроможною розуміти сенс вчинків.

Тож етика в західній традиції – це нормативне вчення про належне, обов'язкове. Людську етику

утворюють право і моральність; їх спільна ознака – нормативність. Етика – родове для права поняття. Етичний елемент завжди іманентний праву. До правових обов'язків відносять честь, гідність, совість, свободну волю, добру волю, обопільну волю, справедливість, згоду, безпеку. Ці обов'язки є нормативними принципами природного права a priori; вони мають стати основою і орієнтацією для позитивного права. Коссіо посилається на визначення права Кантом: «...Право – це сукупність умов, за яких свободна воля одного [особи] узгоджується зі свободою волею другого, з точки зору всезагального закону свободи» [1, с. 285].

Класичну епістемологію і антропологію Коссіо поглиблює через опрацювання поняття «егологічного об'єкта культури». Він обстоює право як різновид таких об'єктів. Коссіо розрізняє серед об'єктів культури два види, а саме речі, які створює людина, і саму поведінку, сам спосіб діяльності людини. Ось його міркування: «... Маємо, в одному випадку, об'єкти культури, цінність яких зумовлена матеріальним субстратом, як, наприклад, знаряддя праці, а в другому – об'єкти культури, цінність яких випливає із самої людини. Другі об'єкти – це ті, які зв'язані із цінностями поведінки, або людські вчинки, людська поведінка; їх можна назвати егологічними об'єктами, від ego – я, оскільки йдеться про пізнання через розуміння не предмета знаряддя, а людини; тут субстратом цінності є особистість в усій повноті її свободи, це та істота, якою є ми і яка постає як головна діюча особа історії. Тут обидва явища – субстрат і сенс – мають своїм підґрунтам царство свободи, яка зумовлює повноцінну людину» [3, с. 732]. Згідно з викладеним, за Коссіо, «... право як культура є егологічним об'єктом» [3, с. 736].

Егологічну теорію Коссіо опрацьовує в контексті співвідношення фактів і цінностей і впливу цінностей на факт. Він переконаний, що правознавство, як і вся суспільна наука загалом, має ґрунтыватися на фундаментальній антиномічній відмінності між фактами і цінностями. Він обстоює думку, що в цінності укорінений стрижень права і що природа права – ціннісна.

Передусім, Коссіо критикує Кельзена за те, що він вилучив із чистої теорії права ціннісну проблематику. За Кельзеном, не має значення зміст конституції і створений на її основі державний правопорядок: неважливо, справедливий він чи ні. Під час постулювання основної норми не стверджується ніяких (трансцендентних) цінностей, які не належать позитивному праву. Будь-який довільний зміст може бути правом. Усі проблеми права треба шукати в самому позитивному праві, з нього самого їх вирішувати. Юриспруденція є позитивною наукою про право як воно є, а не яким мусить бути. Чинність права визначається виключно юридичними нормами і не потребує додаткової легітимації через посилання на мета-юридичні цінності етичного, релігійного чи іншого характеру. Тож автор «чистої теорії права» вилучив метафізичну проблему граничних засад права, переступив через його позачасові засади і заперечив цін-

нічно-аксіологічний підхід до права. Ідея (дух) права як максимум і регулятив заперечувалася [4, с. 11, 51].

Аргентинський юрист, навпаки, обстоює статус цінностей як незалежного і спрямовуючого чинника будь-яких раціональних конструкцій. Цінності є незамінною основою всієї нашої цивілізації, включно і самої науки. Вони постають у ролі необхідних умов, фактів, які сприймаються тлумачами останніх у значенні само собою зрозумілого. Цінності є самоочевидними істинами, які виступають у ролі передумов.

Факти і цінності абсолютно різні. Найбільш фундаментальними з усіх протиріч є протиріччя між «Є» і «Має бути», або протиріччя між реальністю і нормою або цінністю. Це протиріччя є радикально гетерогенним. Неможливо із сущого пізнати, що є цінним, що є істинним, що є належним. Ніколи щось не є істинним тільки тому, що воно є, було чи навіть буде. Жодна цінність не виводиться з факту чи сукупності фактів. Звідси випливає заперечення суто каузального підходу, який ґрунтуються на сущому. Дескриптивна позитивна наука здатна навчити можливому і бажаному, але не належному. Принципи належного, ціннісні судження, оцінки в змозі виводитися, виходячи не з індуктивних міркувань про суще, а лише дедуктивно, на підставі інших принципів подібного характеру. Саме тому вищі принципи належного недоказові. Вони аксіоматичні. Їх можна лише сприймати на віру [1, с. 280].

Вищі принципи належного каузально обумовлені. Для того щоб існувати, ці принципи не потребують нічого, що не було б закладено в них самих. Вони самодостатні, і в них є те, що необхідне для існування всіх інших речей. Зумовлена такими принципами фактичність мусить (це не логічна, а теологічна необхідність) існувати.

Тож, як доходить висновку Коссіо, головні цінності людини і суспільства граничні, самоочевидні і самодостатні. Комплекс юридичних цінностей є сенсом Права. Цінності, які цікавлять нас для пізнання права, є цінностями міжособистісними: справедливість, порядок, солідарність і т. д. [3, с. 733].

Існує відмінність між описом людської діяльності через теорії і оцінкою людських можливостей із точки зору того, що мусить бути. Оцінки жодною мірою не виводяться з опису. Дескриптивна і позитивна наука є сферою безоціночних істин суто теоретичного розуму. Цінності й оцінки не є завданням науки. Наука безоціночна. Цінності – суТЬ світоглядного осмислення і визнання. Вони – предмет аксіології і герменевтики, а не формальної логіки і семантики. Ось міркування Коссіо: «Кожний об'єкт культури утворює єдність матеріального субстрата і духовного сенсу... Ми розуміємо субстрат через його сенс, а сенс – в його субстраті. Духовний сенс не в змозі конституюватися окрім як через співвідношення із цінністю, якою б вона не була (користь, краса, істина, святість і т. д.)... Буття якого-небудь об'єкта культури – це буття сенсу» [3, с. 736]. І далі: «Егологічна теорія лише стверджує в узагальненій формі, що людська поведінка є правооб'єктом, який

юрист прагне концептуально пізнати – оскільки поведінка є субстратом права... Якщо б ми запитали, де знаходиться право, то мусили б дати відповідь, вказуючи на людей, на їх вчинки, тому що останні є право, хоча ці вчинки також ще необхідно зрозуміти в їх сенсі. Саме там, в поведінці, знаходиться право в його справжньому і діючому тілі; зштовхуючись із ним, юрист мусить не догматично пізнати його, а з'ясовувати емпірично іманентний йому екзистенційний сенс...» [3, с. 737].

Таким чином, цінності, за Коссіо, суть «ідеальні об'єкти», особливий незалежний від фактичного досвіду апріорний порядок. Безперечним є той факт, що в нашій оцінювальній діяльності ми постійно зустрічаємося з мотиваціями не лише похідними, але і з первісними, самодостатніми. Дещо ми вважаємо цінними тому, що воно цінне в собі – самоцінне. У наших подібних оцінках і виявляються безумовні цінності. Тому пізнання цінностей має характер самоочевидності. У межах пізнання цінностей можливо знаходити низку апріорних і достовірних аксіом.

Право, за Коссіо, – це елемент культури, тобто факт, який відноситься до категорії цінності. Право можливо зрозуміти тільки в межах категорій, які стосуються цінностей. Поняття права не можна визначити інакше, ніж «даність», сенс якої полягає в реалізації ідеї або духу права. Сенс права полягає в тому, щоб бути справедливим. Сама ж ідея права є водночас конститутивним принципом і критерієм цінності правової реальності, слугує елементом оцінювального способу мислення. Відтак природа права ціннісна. Ідея права не в змозі бути нічим іншим, ніж справедливістю. Справедливість – абсолютна, тобто цінність, яку неможливо вивести ні з якої іншої цінності, і її необхідно розглядати як вихідний пункт. Гегеліанство стало основною формою прояву теорії збігу права і справедливості в сучасну епоху [5, с. 78, 226–257].

З огляду на сказане очевидно, що право не є цілком раціональною наукою, яка вирішує всі питання через просте застосування логіки і семантики. Правові поняття мають розглядати в контексті світогляду юриста. Йдеться про живу онтологію юридичного судження, про те, що право є сферою цінного, а не сферою безоціночних істин суто теоретичного розуму. З герменевтичної точки зору це означає тлумачення правових норм у контексті принципів і мети, а не суто екзегезно. «Дух права» має переважувати його «буку».

Коссіо поділяє феноменологію Гуссерля, Хайдегера і Сартра. Особливу увагу він приділяє конструкту «феноменологічне «Я», інтуїції і ейдетичній редукції».

Феноменологія – це апріорна наука про духовний вимір людського буття. Апріорна – означає орієнтацію для людей, критерій оцінки фактів.

Засновником феноменології у 20 ст. був німецький філософ Едмунд Гуссерль. У своїй праці «Криза європейських наук і трасцендентна феменологія» Гуссерль сформулював головне питання феноменології: «Яким є світ до науки?» [6]. Він

відповідає на це запитання через трансцендентну феноменологічну (ейдетьичну) редукцію. Редукція (лат. *Reduction*) – повернення назад:

1) це методологічний прийом зведення даних до вихідних засад, до їх первісності;

2) це термін, яким позначають дії чи процеси, які призводять до спрощення структури певного об'єкта. Головна вимога редукції полягає в тому, що індивід (феноменологічне «Я») не мусить всеціло довіряти позитивно-науковому знанню. Він має відмежуватися від цього знання і осмислювати речі в їх первісності («світ до науки»).

Феноменологи успадковують, відтворюють і транслюють філософсько-правову (платоно-гегелівську) традицію. Сучасне ейдетьичне право є аналогом платоно-гегелівської ідеї права («кейдос» з грецьк. – ідея). В ідеї права – його першоджерело, сутність, істина, сенс, цінність і мета.

Феменологи довели, що емоційне в дусі також володіє первісно-апріорним змістом, який воно не запозичує в мислення і який зумовлюється етикаю цілком незалежно від логіки. Тож природа мислення не суто логіко-гносеологічна; вона охоплює собою ще й волю і чуття людини (її переживання, переконання, оцінювання). Пізнавальне відношення є водночас буттєвим відношенням.

З огляду на сказане для нас очевидно, що «Его» в теорії Коссіо синонімічне «феноменологічному «Я» в філософії Гуссерля.

Феноменологи обстоюють емотивну теорію мотивації, теорію гештальт-цілісності і в цілому новітню соціологію людського духу. У теорії гештальт-цілісності людина вся цілком, без залишку, задіяна в пізнанні самої себе і соціуму, а саме: тілу властиві почуття, душі – прагнення, духу –начала.

Емоції цілісні. Підставою їх цілісності є класична етика. Нормативно-етичні емоції переживаються нами і спрямовують нашу поведінку. Вони утворюють підставу для інтуїції. Інтуїція (від лат. *intuitio* – уважно дивлюсь):

1) здатність безпосередньо розпізнавати істини без обґрунтування доказів;

2) здогад, проникливість, що ґрунтуються на попередньому досвіді.

Ось міркування Коссіо: «Право виявляє себе через відповідну просту інтуїцію... Це означає, що наука мусить розглядати його як людське життя, що переживається, а не як об'єктивоване людське життя» [3, с. 737].

Поняття інтуїції є підставою для концепту «інтуїтивного права». Інтуїтивне право є переживанням власної духовної гідності, честі, свободи вибору, права другого. Таке переживання є індивідуальним переживанням кожного. Воно існує в нас, а не поза нами. Однак це є власним, індивідуальним переживанням кожним духовних, позачасових цінностей. Інтуїтивне право породжується душевно-духовно-інтелектуальною зрілістю індивіда. Завдяки переживанню і внутрішнім чуттям (схвалення, задоволення, невдоволення, відмова, бажання, чекання, побоювання, надія, віра) ідея права здобуває емоцій-

ного забарвлення і перетворюється в переконання і мотиви.

За Коссіо, егологічна теорія мусить ґрунтуватися на «екзистенційній герменевтиці», а юридична наука є «інтерпретуючою наукою, але інтерпретуючою поведінку, яка є повноцінним людським життям». Інтерпретація є методом пізнання права як егологічного об'єкта культури. Коссіо відзначає: «У пізнанні права як егологічного об'єкта домінуючим є пізнання судді. Суддя інтерпретує, відтворює історично-аксіологічний сенс права. Норми – судження про належне знаходяться в свідомості судді. Вони є знаряддям, за допомогою якого осмислюється людська поведінка». Норма в концепції Коссіо постає як така, що «складає смисл факта» [3, с. 734].

І далі: «В судовому рішенні ми маємо знайти всі три компоненти юридичного досвіду: структуру, дану апріорі (до фактів), обставини справи, суддівську юридичну оцінку. Оцінка або переживання судді – це досить складна проблема, яка була поставлена ще в давнину Арістотелем, який говорив, що «йти до судді означаєйти до справедливості, тому що суддя – це втілення життєвої справедливості (*justicia sisente*)»... У науково-позитивній ментальній формациї, жертвами якої всі ми є через стан юридичної науки, передбачалося створити Науку права, ігноруючи цей оціночний або аксіологічний елемент... Оцінюючи, судді керуються існуючими сенсами безпеки, влади, миру, кооперації, солідарності і справедливості, іманентно властивих Праву, частиною якого є судді...» [3, с. 734].

Аргентинський юрист знову критикує «чисту теорію права» Кельзена. У цій теорії правом є виключно позитивне право, а проблема інтерпретації зводиться до інтерпретації законів.

Егологічна теорія вирішує проблему інакше. Інтерпретується не закон, а йдеться про інтерпретацію людської поведінки через закон. Інтерпретувати людську поведінку означає зрозуміти і пізнати її сенс. Сенс має бути пережитий суддею. Суддя мусить відтворити сенс у своєму переживанні (*sisencia*). Це співвідноситься з класичним римським правом, в якому суддя інтерпретує закон відповідно до свого знання і свідомості, розуму і совісті.

Йдеться про метод інтерпретації чи пізнання, який інтегрований у саму свідомість судді, річ, яку ми не можемо в нього відібрати або знищити, не втративши самого інтерпретатора. Тож ми мусимо визнати точку зору, згідно з якою сама свідомість судді інтегрована в об'єкт і знання «Для позитивної юриспруденції», яка розділила метод і свідомість як різні і несумісні речі, бо суддя був відсторонений від об'єкта, і їх поєднання було неможливим [3, с. 735].

Відповідно, як наголошує Коссіо, треба з'ясувати, як можна говорити про нейтральність судді під час винесення рішення, коли йдеться про оцінку останнього як юридичної істини, коли ми бачимо, що свідомість судді є дещо, констатоване із самого факту, осмисленого в рішенні, в процесі інтеграції факту з рішенням, що складає його сенс. Okрім того, треба сказати, нейтральність судді не означає його відсто-

роненості або відчуження від логічного судження, яке він мусить пережити, як це має місце в математиці або фізиці. Не треба ототожнювати юридичне пізнання із цими формами пізнання. У цих науках бути нейтральним справді означає бути спостерігачем, оскільки в іншому випадку деформуються об'єкти, які пізнаються мисленням. Але в юридичній сфері не в цьому полягає наукова нейтральності судді, оскільки онтологічно суддя починається всередині факту, що осмислюється, внаслідок чого розуміння в гносеологічному аспекті постає як акт вибору позиції. В юридичній сфері суддя нейтральний, якщо справедливий таким чином, як він розуміє це по совісті. Цей оціночний елемент є апріорним. Справедливість – як найвища цінність – складає матеріальний – необхідний інгредієнт юридичного досвіду. Звідси для судді бути нейтральним означає розуміти справедливість по совісті, а не з відхиленнями, наслідком яких були б рішення, винесені під впливом користі, підкупу, пристрасті, ліні і т.д. [3, с. 736].

З огляду на сказане для нас очевидно, що Коссіо поділяє реформу методу в соціології, включно і в правознавстві. Сутністю методології новітньої соціологічної науки є інтерпретативне розуміння змісту соціальних фактів. З того часу, коли соціологія почала приділяти увагу ідеальним сенсивим змістам і цінностям, застосування методу каузального або причинно-наслідкового зв'язку перемістилося на другорядне місце. Інтерпретативний і сенсоутвірюючий елемент постійно домінує над елементом причинно-наслідковим.

Метод інтерпретативного розуміння внутрішнього змісту соціальних фактів (соціологія людського духу) дозволив досліджувати соціум у всій його повноті, цілісності. Основні соціальні явища – релігія, мораль, право, економіка – є не чимось іншим, ніж системами цінностей, похідних від ідеалів, а отже, соціологія «вбудована» в ідеал. Ідеал є власною сферою соціології. Суспільство не може відтворювати себе, створюючи ідеал, який підноситься над емпіричною реальністю.

Головним наслідком реформи методу стало те, що складову частину права утворюють не тільки спеціальні правила юридичного обґрунтування, але і загальні правила нормативно-етичної аргументації. Обґрунтування, аргументація є формою здійснення інтерпретації чи тлумачення, і фундаментальне, зasadниче тлумачення здійснюється через застосування принципів. Норми-принципи, якими керується учасник у процесі винесення і обґрунтування рішення, є обов'язковою складовою частиною процедури, а відтак і всієї правової системи. Обґрунтування невід'ємне в процедурі. До нормативно-етичної аргументації належать уявлення про справедливість, основні права, правову державу, загальні принципи права. Останні мають особливу регулюючу функцію, яка полягає в тому, щоб зорієнтувати міркування на певні цілі. Принципи спонукають найбільш повно втілювати в життя ті чи інші загальні цілі в кожній конкретній ситуації. Ідея справедливості має характер регулятивної ідеї в

значені мети, до якої необхідно прагнути. Це є ідеальним виміром правозастосування, що породжує проблему вміння і здатності обґрунтовувати.

Ідеється про те, що однією із цілей тлумачення є необхідність дотримуватися «єдності права». Це означає, що загальний сенс не можна вилучати з поля зору тоді, коли встановлюється значення певного окремого елемента системи права чи елемента правової норми. Існує певний взаємний вплив між окремим сенсивим взаємозв'язком і більш загальними сенсивими конструкціями, в яких цей взаємозв'язок є окремою частиною, елементом. Такий взаємний вплив стосується не тільки окремого слова в законі і загального контексту цього закону, а й співвідношення між різними законами в межах однієї правової системи, і навіть між законом і основними провідними ідеями культури, в якій діє той чи інший закон. «Дух закону» є передумовою та підґрунтям для тлумачення норм закону. Згідно з теорією гештальт-цілісності окреме розуміють, виходячи із загального, частиною якого воно є. У разі протиріччя між загальним принципом і спеціальним законом процедурно треба виходити з пріоритету принципу перед законом.

З огляду на все викладене можливо дати очевидну відповідь на питання, чи пов'язана егологічна теорія із західними уявленнями про право? Так, пов'язана. Коссіо опрацьовує своє вчення про право в контексті таких методологічних і концептуальних західних положень, як: фундаментальний поділ європейських наук на «науки про природу» і «науки про дух», правознавство як «наука про дух», ідея права як максима і регулятив, антиномічний характер правової сфери, нормативний і дескриптивний підходи до права, нормативна функція природного права, цінності і факти, феноменологічно-ейдетьична редукція, ейдетьичне право, інтерпретативна юриспруденція.

Які положення егологічної теорії права є універсальними, застосовними і для теперішнього українського правознавства? Це такі положення, як: право як культура і егологічний об'єкт, духовний сенс, ціннісна природа права, «живе» інтуїтивне право, предикати судження і предикати оцінки, екзистенціали людського існування, пізнавальне відношення як буттеве відношення, інтерпретація як метод пізнання сенсу права.

Зазначені дослідницькі теми, без сумніву, утворюють фундаментальну перспективу подальшого опрацювання креативної егологічної теорії права в Україні. Підіб'ємо підсумок.

В егологічній теорії здійснено спробу піznати право в його загальній і найглибшій сутності незалежно від умов місця і часу, незалежно від визнання тим чи іншим законодавцем.

Право – це егологічний об'єкт культури. Егологічні об'єкти – це ті, цінність яких випливає із самої людини. Суб'єктом цінності є особистість у всій повноті її свободи, це та істота, якою є ти. Егологічна вимога випливає і визначає характер методології і теорії права. Ця вимога визначає напрям тлумачення, доповнення і виправлення законів.

У цінності укорінений стрижень права, а егологічна теорія права є теорією цінностей і оцінок. Йдеться про живу онтологію юридичного судження, про те, що право є сферою цінного, а не сферою без-оціночних істин суто теоретичного розуму. «Дух права» має переважувати його «букву».

Квінтесенцією егологічної правової теорії є «живе» інтуїтивне право, яке породжується душевно-

духовною-інтелектуальною зрілістю індивіда. Гідність людини, її самостійність, самовизначення, взаємне визнання – це головні і первісні елементи права, які утворюють у ньому самодостатню і самоцінну мотивацію. Переживання цінностей є сенсом права.

Егологічна теорія права юриспруденції – теорія, в якій поєднані ідеї (метафізика), факти (позитивізм) і оцінки (аксіологія).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кант И. Метафизика нравов в двух частях. Ч. 1. Метафизические начала учения о праве / И. Кант. – СПб., 1995. – 528 с.
2. Аристотель. Метафизика // Сочинение: в 4-х т. – Т. 1. – М. : Мысль, 1976. – 320 с.
3. Антология мировой правовой мысли. В 5 т. Т. III. Европа. Америка: XVII–XX в.в. – М. : Мысль, 1999. – 829 с.
4. Кельзен Г. Чистое учение о праве / Пер. с нем. – М., 1987. – Вып. 1. – 368 с.
5. Деннис Ллойд. Идея права / Пер. с англ. – М. : ЮГОНА, 2002 – 416 с.
6. Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентная феноменология. Введение в феноменологическую философию / Э. Гуссерль. – СПб. : Владимир Даль, 2004. – 400 с.